

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
dcce.go.th

คู่มือปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานจัดทำแผนที่พื้นที่สีเขียว และ
พื้นที่ที่มีศักยภาพการดูดกลืนก๊าซเรือนกระจก
ภาคป่าไม้ของประเทศไทย

มิถุนายน ๒๕๖๘

จัดทำโดย

กลุ่มพัฒนาแนวทางและศักยภาพการลดก๊าซเรือนกระจก
กองขับเคลื่อนการลดก๊าซเรือนกระจก

๑. บทนำ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการดักจับก๊าซเรือนกระจกของประเทศตามเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ (Thailand's Long-Term Low Greenhouse Gas Emission Development Strategy: LT-LEDS) ที่กำหนดเป้าหมายการดักจับก๊าซเรือนกระจกในภาคป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๑๒๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ณ ปี พ.ศ. ๒๕๘๐ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่ระบุให้มีพื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๕ ของพื้นที่ประเทศ ประกอบด้วย พื้นที่ป่าธรรมชาติ ร้อยละ ๓๕ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ ๕ เพื่อช่วยให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี พ.ศ. ๒๕๙๓ (ค.ศ. ๒๐๕๐) และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี พ.ศ. ๒๖๐๘ (ค.ศ. ๒๐๖๕) และในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ นี้ ประเทศไทยจะต้องเสนอเป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด ฉบับที่ ๒ หรือ NDC ๓.๐ โดยจะบรรจุเป้าหมายการดักจับก๊าซเรือนกระจก ๑๑๘ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า เพื่อลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ ๖๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ (ค.ศ. ๒๐๓๕) โดยจะประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการติดตามและประเมินแหล่งกักเก็บคาร์บอน (Carbon Sink) เพื่อยกระดับ-tier (Tier) และสร้างความโปร่งใส (Transparency) ในการจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจกภาคป่าไม้ของประเทศ กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (สส.) จึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศพื้นที่ป่าในความรับผิดชอบของ ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นที่สีเขียว และพื้นที่ที่มีศักยภาพการดักจับก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่า

คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่องการจัดทำแผนที่พื้นที่สีเขียว และพื้นที่ที่มีศักยภาพการดักจับก๊าซเรือนกระจกภาคป่าไม้ของประเทศไทย โดยกลุ่มพัฒนาแนวทางและศักยภาพการลดก๊าซเรือนกระจก กองขับเคลื่อนการลดก๊าซเรือนกระจก ฉบับนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานภายในหน่วยงาน ในเรื่องของการจัดทำแผนที่พื้นที่สีเขียว และพื้นที่ที่มีศักยภาพการดักจับก๊าซเรือนกระจกภาคป่าไม้ของประเทศไทย โดยระบุขั้นตอนและรายละเอียดการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกระบวนการปฏิบัติงานซึ่งสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

๒. วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

๒.๑ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเป็นระบบ

๒.๒ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน

๒.๓ เพื่อให้หัวหน้ากลุ่มงาน ผู้อำนวยการกอง และผู้บริหารติดตามงานได้ทุกขั้นตอน

๒.๔ ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการทำงาน

๓. คำจำกัดความ

ระบบฐานข้อมูล หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ใช้สามารถจัดการกับข้อมูลได้ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งการเพิ่ม การแก้ไข การลบ ตลอดจนการเรียกดูข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลอัตโนมัติมีบทบาทสำคัญในเวิร์กโฟลว์ GIS สมัยใหม่ ช่วยให้สามารถรับข้อมูลเชิงพื้นที่จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ

/แผนที่สีเขียว...

แผนที่สีเขียว (Green Map) หมายถึง แผนที่ที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยจัดทำขึ้นในท้องถิ่น แสดงตำแหน่งของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และทรัพยากรที่ยั่งยืนของชุมชน เช่น ศูนย์รีไซเคิล, แหล่งมรดก, สวนชุมชน และธุรกิจที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม แผนที่สีเขียวมีสัญลักษณ์และแหล่งข้อมูลสำหรับการทำแผนที่ที่จัดทำโดยระบบแผนที่สีเขียว ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร

พื้นที่ที่มีศักยภาพการดูดซับก๊าซเรือนกระจก หมายถึง พื้นที่ที่มีศักยภาพในการดูดซับก๊าซเรือนกระจกจากบรรยากาศได้สูงกว่าพื้นที่ทั่วไป เช่น พื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าธรรมชาติและป่าเศรษฐกิจ, พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท, ระบบนิเวศภาคพื้นทะเลและชายฝั่ง (เช่น ป่าชายเลน) และพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศ และช่วยบรรเทาปัญหาสภาพโลกร้อน

การประชุม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาพบปะกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดหารือ/ปรึกษา ในการหาข้อยุติในเรื่องต่างๆ

รายงานการประชุม หมายถึง การบันทึกความคิดเห็นของผู้มาประชุม ผู้เข้าร่วมประชุม และมติของที่ประชุมไว้เป็นหลักฐาน

ประเด็นหารือ หมายถึง เรื่องที่จะนำมาปรึกษาหารือกันในที่ประชุม โดยเรียงหัวข้อตามลำดับความสำคัญหรือความน่าสนใจ

๔. วิธีการขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๑. จัดประชุมหรือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในประเด็นเป้าหมาย และรายละเอียดความต้องการข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ข้อมูลพื้นที่ป่าในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ข้อมูลประเภทป่า ข้อมูลพื้นที่ส่งเสริมการปลูกป่า ข้อมูลพื้นที่ป่าเกิดไฟไหม้ ข้อมูลพื้นที่ป่าถูกบุกรุก เป็นต้น

๒. ประสานและขอความอนุเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นที่ป่าในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ข้อมูลพื้นที่ส่งเสริมการปลูกป่า ข้อมูลพื้นที่ป่าเกิดไฟไหม้ ข้อมูลพื้นที่ป่าถูกบุกรุกที่แบ่งประเภทตามคู่มือ IPCC 2006 เป็นต้น

๓. รวบรวมและจัดทำตัวอย่างข้อมูลที่จะใช้ในการรายงานข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพการดูดซับก๊าซเรือนกระจก เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 หน่วยงานนำไปดำเนินการปรับปรุงข้อมูลในความรับผิดชอบ และสร้าง Layer สำหรับข้อมูลต่าง ประกอบด้วย

- ชั้นข้อมูลป่าปกคลุมที่แบ่งประเภทป่าตามคู่มือ IPCC 2006
- ชั้นข้อมูลป่าชายเลน
- ชั้นข้อมูลพื้นที่เป้าหมายปลูกป่า
- ชั้นข้อมูลป่าชุมชนตาม พรบ.
- ข้อมูลแปลงปลูกป่าตามปีปฏิทิน
- ชั้นข้อมูลพื้นที่ปลูกป่า CSR
- ชั้นข้อมูลพื้นที่ปลูกป่า T-VER
- ชั้นข้อมูลพื้นที่เกิดไฟป่า
- ชั้นข้อมูลพื้นที่ป่าถูกบุกรุก

/๔. วิเคราะห์...

๔. วิเคราะห์และสังเคราะห์ชั้นข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และระบุพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกป่าโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และใช้เครื่องมือในระบบ GIS

- วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า
- ระบุพื้นที่ต่อการบุกรุกหรือเสื่อมโทรม
- ซ้อนทับกับข้อมูลป่าเสื่อมโทรมเพื่อระบุพื้นที่เป้าหมาย

๕. จัดประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ๓ หน่วยงาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกับเจ้าของข้อมูล รวมทั้งขอข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่ยังขาดข้อมูล (จำนวนครั้งในการประชุมหารือตามความเหมาะสม) โดยจัดเตรียมการประชุมและข้อมูลในการประชุมหารือ ดังนี้

๕.๑ ขอกำหนดวันจัดประชุม

- กำหนดวันจัดประชุมโดยนัดหมายหรือสอบถามประธานประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ เดือน เพื่อให้ได้วัน เวลา ที่สะดวกตรงกัน

- จัดทำประเด็นหารือ
- จองห้องประชุม

๕.๒ เสนอขออนุมัติจัดประชุม

- จัดทำหนังสือขออนุมัติจัดประชุมและยืมเงินเพื่อใช้ในการประชุม (ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม)
- ประสาน/เตรียมการเรื่องอาหารว่างและเครื่องดื่ม ให้ครบจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

๕.๓ จัดทำหนังสือเชิญประชุมและส่งหนังสือเชิญประชุม

- ดำเนินการจัดส่งหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุม โดยใช้ช่องทางไปรษณีย์/โทรสาร/อีเมล พร้อมทั้งโทรแจ้งการจัดส่งทุกครั้ง

- สรุปเนื้อหาการประชุมส่งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทำการศึกษาประเด็นและพิจารณาล่วงหน้า

๕.๔ จัดเตรียมความพร้อมจัดการประชุม

- ตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และจัดทำใบลงทะเบียน
- จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม และไฟล์นำเสนอ
- กรณีประชุมออนไลน์ จองระบบประชุมออนไลน์

๕.๕ ประชุมและจดบันทึกการประชุม

- นำเสนอประเด็นหารือ
- นับจำนวนองค์ประชุม
- จัดที่นั่ง/ป้ายชื่อหรือตำแหน่ง
- ต้อนรับและลงทะเบียนบัญชีรายชื่อผู้เข้าประชุม
- จดบันทึกการประชุมบันทึกเสียงหรือภาพการประชุม

๖. จัดทำรายงานการประชุม

- ถอดเทปหรือไฟล์บันทึกการประชุม
- จัดทำรายงานการประชุมให้ครบถ้วนถูกต้องตามความเป็นจริงและตรวจสอบความถูกต้อง
- จัดทำหนังสือแจ้งเวียนรายงานการประชุมเพื่อให้รับรองรายงานการประชุม
- แก้ไขรายงานการประชุมตามที่ได้รับแจ้งจากผู้เข้าร่วมประชุม

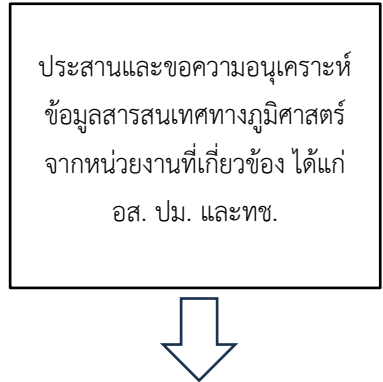
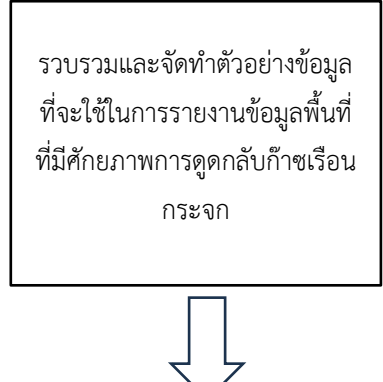
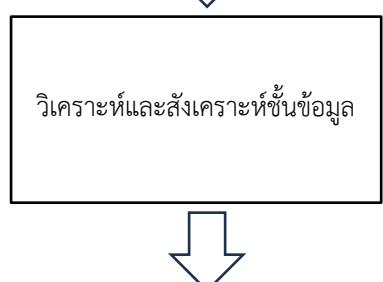
๗. ปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อเตรียมข้อมูลเข้าประชุมคณะกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการขับเคลื่อนและบริหารจัดการคาร์บอนเครดิตจากมาตรการการดูดกลืนก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

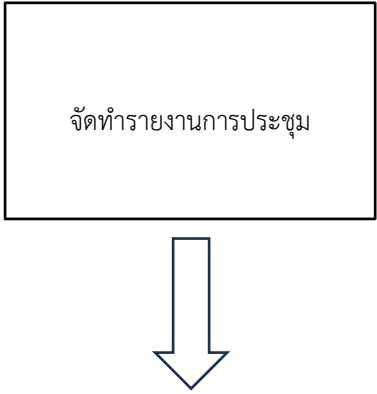
/๘. ระยะเวลา...

๘. ระยะเวลาการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน (เป็นขั้นตอน หรือ Flow Chart + ระยะเวลาการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน)

ตารางขั้นตอนการปฏิบัติจัดทำแผนที่พื้นที่สีเขียว และพื้นที่ที่มีศักยภาพการดูดกลืนก๊าซเรือนกระจก

ภาคป่าไม้ของประเทศไทย

ลำดับ ที่	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา (วัน)	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ เอกสารอ้างอิง
การจัดทำตัวชี้วัด					
๑.		- ขอกำหนดวันจัดประชุม - เสนอขออนุมัติจัดประชุม - จัดทำหนังสือเชิญประชุมและส่งหนังสือเชิญประชุม - จัดเตรียมความพร้อมจัดการประชุม - ประชุมและจดบันทึกการประชุม - จัดทำรายงานการประชุม - จัดทำหนังสือแจ้งเวียนรายงานการประชุมเพื่อให้รับรองรายงานการประชุม	๗	กพล.	- หนังสือเชิญประชุม - รายงานผลการประชุม
๒.		- ติดต่อประสานงานกับ อส. ปม. และทช. - จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยัง ๓ หน่วยงาน ได้แก่ ปม. อส. และทช. - จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ช่องทางไปรษณีย์/โทรสาร/อีเมล พร้อมทั้งโทรแจ้งการจัดส่งทุกครั้ง	๕	กพล.	- หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล
๓.		ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย - ชั้นข้อมูลป่าปกคลุมที่แบ่งประเภทป่าตามคู่มือ IPCC 2006 - ชั้นข้อมูลป่าชายเลน - ชั้นข้อมูลพื้นที่เป้าหมายปลูกป่า - ชั้นข้อมูลป่าชุมชนตาม พรบ. - ข้อมูลแปลงปลูกป่าตามปีปฏิทิน - ชั้นข้อมูลพื้นที่ปลูกป่า CSR - ชั้นข้อมูลพื้นที่ปลูกป่า T-VER - ชั้นข้อมูลพื้นที่เกิดไฟป่า - ชั้นข้อมูลพื้นที่ป่าถูกบุกรุก	๓๐	กพล.	- รายการข้อมูลดำเนินการรวบรวม
๔.		- วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า - ระบุพื้นที่ต่อการบุกรุกหรือเสื่อมโทรม - ซ้อนทับกับข้อมูลป่าเสื่อมโทรมเพื่อระบุพื้นที่เป้าหมาย	๓๐	กพล.	- Layer ชั้นข้อมูลดำเนินการในรูปแบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

ลำดับ ที่	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา (วัน)	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง/ เอกสารอ้างอิง
๕.		- จัดทำหนังสือเชิญประชุม แจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่จัดการประชุม พร้อมแนบประเด็นการหารือ - จัดส่งหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน - ตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และจัดทำใบลงทะเบียน - จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม และไฟล์นำเสนอ - ประชุมและจดบันทึกการประชุม	๗	กพล.	- หนังสือขอเชิญประชุม - ประเด็นหารือ - รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม - เอกสารประกอบการประชุม
๖.		- ถอดเทปหรือไฟล์บันทึกการประชุม - จัดทำรายงานการประชุมให้ครบถ้วนถูกต้องตามความเป็นจริงและตรวจสอบความถูกต้อง - จัดทำหนังสือแจ้งเวียนรายงานการประชุมเพื่อให้รับรองรายงานการประชุม - แก้ไขรายงานการประชุมตามที่ได้รับแจ้งจากผู้เข้าร่วมประชุม	๑๕	กพล.	รายงานการประชุม
๗.		- ปรับปรุงข้อมูลและเตรียมข้อมูลเข้าประชุม คณะอนุกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการขับเคลื่อนและบริหารจัดการคาร์บอนเครดิตจากมาตรการการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกของประเทศ	๓๐	กพล.	- Layer ชั้นข้อมูลที่ดำเนินการในรูปแบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

๙. ระเบียบ/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๙.๑ ระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๖

๙.๒ ระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนว่าด้วยการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากไม้ และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๖

๙.๓ ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชว่าด้วยการแบ่งปันคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการปลูก บำรุง อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

๙.๔ ระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่าด้วยการแบ่งปันคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการปลูกและบำรุงป่าชายเลน สำหรับบุคคลภายนอก พ.ศ. ๒๕๖๗

๙.๕ ระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่าด้วยการแบ่งปันคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการปลูกและบำรุงป่าชายเลน สำหรับชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๗

๙.๖ ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการแบ่งปันคาร์บอนเครดิตจากการปลูก บำรุง อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๖๗

๑๐. ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

๑๐.๑ ผู้รับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเป็นระบบ การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑๐.๒ การทำงานรวดเร็วเป็นระบบ ไม่เกิดการซ้ำซ้อน

๑๐.๓ บุคลากรในหน่วยงาน บุคลากรใหม่ สามารถเรียนรู้จากคู่มือการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อได้